

Asia: VN/10618/2024

## **Lausuntopyyntö: Kuluttajansuojalain uudistaminen vihreän siirtymän edistämiseksi – Työryhmän mietintö**

### **1. Yleiset huomionne**

Kaupan liitto ry (jälj. Kaupan liitto) kiittää mahdollisuudesta lausua työryhmän mietinnöstä. Kaupan liitto osallistui työryhmän työskentelyyn jäsenenä ja kiittää oikeusministeriötä sekä muita työryhmän jäseniä hyvästä yhteistyöstä kansallisen täytäntöönpanon valmistelun yhteydessä.

Kaupan liitto pitää esitetyn sääntelyn tarkoituksia kannatettavana. Harhaanjohtavan ympäristö- ja kestävyysmarkkinoinnin ehkäiseminen on tärkeää sekä kuluttajien luottamuksen parantamiseksi että asianmukaisesti toimivien yritysten kilpailukyvyyn edistämiseksi. Samoin myös tavaroiden korjattavuuden edistäminen on kannatettavaa. Valitettavasti molemmat direktiivit, joita nyt ehdotetuilla säädöksillä täytäntöön pannaan sisältävät paljon tulkinnanvaraisia määritelmiä sekä epäselviä velvoitteita elinkeinonharjoittajien näkökulmasta, mikä vaikeuttaa huomattavasti uuteen lainsäädäntöön valmistautumista sekä selkeiden toimintamallien ja -ohjeistusten laatimista. Kaupan liitto kantaa huolta kuluttajansuojalainsäädännön monimutkaistumisesta, selkeyden häviämisestä sekä elinkeinonharjoittajien velvoitteiden lisääntymisestä. Etenkin erilaisten tiedonantovelvoitteiden jatkuva lisääminen ei ole kuluttajienkaan näkökulmasta perusteltua tietomäärän kasvaessa sellaiseksi, ettei sitä ole mahdollista helposti sisäistää ja hallita. Tulkinnanvaraisuus lainsäädännön käsitteissä voi johtaa myös jäsenvaltioiden erilaisiin kansallisiin tulkintoihin, mikä on erittäin haitallista sisämarkkinoiden toimivuuden näkökulmasta. Kaupan liitto peräänkuuluttaa lainsäädännön tulkintaohjeiden tärkeyttä ja pikaista julkaisemista.

Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin merkintöjä ja väittämiä koskeva sääntely on luonteeltaan pitkälti tuotteisiin ja pakkauksiin sekä muuhun markkinointimateriaaliin kohdistuvaa. Tuotelainsäädännössä on usein huomioitu tällainen erityispiirre säätämällä jo markkinoille saatettujen tuotteiden osalta mahdollisuudesta myydä tuotteet niiden (mahdollisesti uuden sääntelyn näkökulmasta) puutteellisten tai virheellisten merkintöjen estämättä. Nyt ehdotettu sääntely ei huomioi tätä, mikä voi johtaa merkittäviin taloudellisiin ja ympäristönkin kannalta kielteisiin vaikutuksiin, joita erittelemme tarkemmin myöhemmin lausunnossamme.

### **2. Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin täytäntöönpano**

## 2.1 Muutokset kuluttajansuojalakiin

Ehdotettavien muutosten tavoitteena on yhtäältä lisätä kuluttajien tietämystä hyödykkeiden ympäristövaikutuksista ja siten helpottaa ympäristön kannalta kestävien kulutusvalintojen tekemistä sekä toisaalta puuttua nykyistä tehokkaammin totuudenvastaisten tai harhaanjohtavien ympäristöväittämien esittämiseen. Tavoitteet ja tarkoitus sääntelyn taustalla ovat kannatettavia. Harhaanjohtavaan ja totuudenvastaiseen (ympäristö) markkinointiin on jo nykyisinkin voitu puuttua markkinointia ja menettelyä asiakassuhteessa koskevan lainsäädännön pohjalta ja nähdäksemme nykyinen lainsäädäntö olisi sinänsä ollut riittävää ja sen noudattamista on kuluttajansuojaviranomaisen toimesta myös valvottu. Lainsäädännön tulkinta-avuksi on olemassa myös kuluttajansuojaviranomaisen kattavaa ohjeistusta. Nyt ehdotettavat lisäykset kuluttajansuojalakiin markkinointia ja menettelyä asiakassuhteessa koskevaa sääntelyyn voivat parhaimmillaan tämentää nykytilaa. Osa sääntelystä on kuitenkin tulkinnanvaraista ja tulee viemään aikaa, ennen kuin tulkintakäytännöt ovat muodostuneet ja vakiintuneet.

6 §:ään ehdotetaan tehtäväksi tarkennuksia koskien ennen kaikkea tuotteen yhteiskuntaan liittyviä ominaisuuksia. Tämän määritelmä on kuitenkin varsin laaja ja tulkinnanvarainen, joten on vaikea ennakoida, mitä kaikkia tietoja se voi pitää loppujen lopuksi sisällään.

Uusi 6 a pykälä, jossa kielletään markkinoimasta kulutushyödykettä merkityksettömillä ja ominaisuuksiin perustumattomilla seikoilla ei nähdäksemme tuo sisällöllistä muutosta nykytilaan, vaikkakin nimenomainen säännös saattaa jossain määrin muuttaa viranomaisen harkintakynnystä. Jo nykyisin kuitenkin voidaan katsoa pykälän mukainen menettely kuluttajansuojalain vastaiseksi.

6 b §:ssä ehdotetaan kiellettäväksi ympäristöväittämät tulevasta ympäristönsuojelullisesta tasosta ellei sen tueksi ole esittää selkeitä, puolueettomia ja julkisesti saatavilla olevia sitoumuksia. Pykälän kaksi ensimmäistä momenttia tämentävät elinkeinonharjoittajien esittämille väittämille asetettuja vaatimuksia ja asettavat lain tasolla uusia velvoitteita elinkeinonharjoittajille, vaikka jo nykyisinkin on käytännössä edellytetty tulevaisuusväittämien tueksi suunnitelmaa tavoitteiden toteuttamiseksi. Ulkopuolisen asiantuntijan todentamisen vaatimus samoin kuin tämän tekemien havaintojen julkisuusvaatimus lisäävät elinkeinonharjoittajien hallinnollista taakkaa. Kaupan liitto pitää hyvänä, että suunnitelma voi kuitenkin olla osana elinkeinonharjoittajan muuta kestävyysraportointia, jolloin ylimääräistä hallinnollista taakkaa pystytään mahdollisesti rajaamaan.

6 b §:n lopuksi on otettu ympäristöväittämien määritelmä. Sääntelyratkaisu, jossa tämän yleinen määritelmä on osana tulevaisuusväittämiä koskevaa pykälää ei ehkä ole optimaalisin sen ymmärtämisen näkökulmasta. Ympäristöväittämien määritelmä on varsin laaja ja kattaa sanamuotonsa sekä perustelutekstien mukaisesti myös yrityksen markkinointinimet, nimen sekä tuotenimen. Sääntelyn suhde esimerkiksi tavaramerkkilainsäädäntöön voi osoittautua käytännössä haastavaksi ja mikäli määritelmää yhdessä valtioneuvoston asetuksessa asetettavien ehdottomien markkinointikieltojen kanssa tulkitaan laajasti, voi sillä olla merkittäviä vaikutuksia yritysten

toiminnan näkökulmasta. Esimerkiksi yrityksen vakiintuneen, rekisteröidyn nimen tai tuotenimen käyttäminen voi estyä. Olisi tärkeää, ettei tulkintakäytäntö tältä osin muodostu liian laajaksi vaan sääntelyllä puututtaisiin vain selkeisiin tilanteisiin, joissa nimen käytöstä ja asiayhteydestä voi tosiasiallisesti muodostua kuluttajille harhaanjohtava mielikuva perusteettomasta ympäristöystävällisyydestä.

Merkittävimmät muutokset markkinointia koskevaan sääntelykokonaisuuteen sisältyvät kuitenkin ehdotukseen valtioneuvoston asetukseksi ja Kaupan liitto lausuu niistä jäljempänä tarkemmin. Tältä osin todettakoon, että on elinkeinonharjoittajien näkökulmasta haasteellista, että aivan keskeistä sääntelyä annetaan asetuksella lainsäädännön sijaan. On olennaisen tärkeää, että elinkeinonharjoittajille syntyy lakia lukiessaan riittävä ymmärrys siitä, että keskeiset markkinointia rajoittavat säännökset tulee tarkastaa asetuksesta. Kaupan liitto kuitenkin kiittää ministeriötä siitä, että valtioneuvoston asetusalustus sekä sen perustelumuistion luonnos valmisteltiin osaksi tätä nyt lausunnoilla olevaa kokonaisuutta.

Elinkeinoharjoittajien tiedonantovelvollisuuksia ehdotetaan myös laajennettavaksi. Kaupan liitto pitää valitettavana tätä jo vuosia jatkunutta EU-oikeuden kehityssuuntaa, jossa elinkeinonharjoittajien tiedonantovelvoitteita lisätään. Tietomassan jatkuva lisääntyminen ei palvele myöskään kuluttajia, joiden on jo vaikea sisäistää kaikkea heille annettavaa informaatiota.

Vastaisuudessa elinkeinonharjoittajan olisi annettava kuluttajalle ennen sopimuksen tekemistä tietoa muun muassa tavaroiden kestävydestä ja korjattavuudesta. Etä- ja kotimyyntissä kuluttajalle tulisi antaa tietoa myös mahdollisista ympäristöystävällisistä toimitusvaihtoehdoista. Mitä ympäristöystävällisellä toimitusvaihtoehdolla tarkoitetaan, ei käy säädöksestä täsmällisesti irti. Mikä on tämän suhde yleisten ympäristöväittämien tekemisen kieltoon, jää epäselväksi. Oletettavasti vain EU-ympäristömerkinnällä tai ISO 14024-standardin 1-tyypin ympäristömerkinnällä sertifioidut toimitustavat voivat tulla kyseeseen.

Uutta olisi myös, että elinkeinonharjoittajien olisi merkittävä tavaroihin taikka niiden yhteyteen tieto määrätyn kaltaisesta tuottajan antamasta kestävyystakuusta käyttäen Euroopan komission määrittelemää yhdenmukaistettua merkintää. Vastaavasti myyjän lakisääteisestä virhevastuusta olisi annettava tieto käyttäen komission määrittelemää yhdenmukaistettua ilmoitusta. Muutoksilla pyritään lisäämään kuluttajien tietoisuutta heidän unionin laajuisista oikeuksistaan. Elinkeinoharjoittajille nämä tuovat lisävelvoitteita ja siten uutta hallinnollista taakkaa. Myymälöissä joudutaan pohtimaan, miten tiedonantovelvoitteet käytännössä toteutetaan ts. mikä määrä ilmoituksia ja mihin sijoitettuna on riittävää. Virhevastuuta koskeva ilmoitus on myös sisällöllisesti Suomessa haastava, kun kansallinen sääntely on virhevastuun osalta EU-sääntelystä poikkeava. Ilmoitus ei välttämättä paranna kuluttajien ymmärrystä vaan saattaa jopa sekoittaa kuluttajia. Ilmoituksen ja merkinnän ulkoasu on kuitenkin määritelty komission delegoidussa säädöksessä. Kaupan toimijoiden näkökulmasta on tärkeää, että sen ei tarvitse enää erikseen asettaa yhdenmukaistettua merkintää kuluttajien näkyville mikäli merkintä on tuottajan toimesta tehty tavaraan tai pakkaukseen.

Uusi 8 f § velvollisuudesta antaa tietoa ympäristö- ja yhteiskuntavaikutusten vertailusta lisää sekin elinkeinonharjoittajien tiedonantovelvollisuuksia. Miten ja missä nyt säädettävät lisätiedot on kuluttajille annettava, jää epäselväksi. Tulisi olla riittävää, että tiedot löytyvät helposti esimerkiksi elinkeinonharjoittajan verkkosivuilta.

Tavarankauppaa koskevaan kuluttajansuojalain 5 lukuun ehdotetaan useita muutoksia. Elinkeinonharjoittajien näkökulmasta etenkin 18 §:n virheen oikaisua koskevan pykälän lisäys nimenomaisesta velvollisuudesta ilmoittaa kuluttajan oikeudesta valita tavarankorjaamisen ja virheettömän tavarankorjauksen välillä on haastava. Miten nimenomainen ilmoitus tulee käytännössä toteuttaa jää epäselväksi. Kaupan liiton arvion mukaan tällainen nimenomainen valintamahdollisuudesta muistuttaminen on omiaan lisäämään sitä, että kuluttajat valitsevat uuden tavarankorjaamisen sijaan. Suomessa virhevastuun aikaa koskevaan sääntelyyn ei olla ehdottamassa muutoksia, jolloin korjaamisen valinnan tueksi ei ole uusia kannusteita. Kunnostetun tavarankorjauksen oikaisukeinona on jätetty kuluttajan nimenomaisen pyynnön varaan. Kiertotaloutta olisi edistänyt paremmin se, että kunnostetun tavarankorjauksen tarjoaminen oikaisuna olisi ollut elinkeinonharjoittajalle oikeus.

18 a §:n muutoksilla ei aseteta elinkeinonharjoittajalle velvollisuutta antaa korvaava tavara käyttöön korjaamisen ajaksi, mitä Kaupan liitto pitää hyvänä. Ehdotuksella rajataan kuitenkin elinkeinonharjoittajan oikeutta periä maksua korvaavan tavarankorjauksesta. Käytännössä jo nykyisin korvaava tavara annetaan kuluttajalle veloituksetta, joten rajoituksen käytännön vaikutukset jäänevät rajallisiksi. On ennakoitavuuden näkökulmasta tärkeää, että arviointi siitä, onko jokin tavara arjen kannalta kuluttajille välttämätön, tehdään objektiivisin perustein eikä yksittäisen kuluttajan näkökulmasta.

## **2.2 Valtioneuvoston asetuksen uudistaminen ja perustelumuistio**

Kuten edellä on todettu, merkittävät muutokset kuluttajamarkkinointia koskevaan sääntelykokonaisuuteen ehdotetaan täytäntöönpantavaksi valtioneuvoston asetuksessa. Asetuksessa mainitut menettelyt ovat aina kiellettyjä ilman erityistä kokonaisarviointia. Tämä asettaa erityisiä vaatimuksia sääntelyn selkeydelle, jotta elinkeinonharjoittajat voisivat tietää varmasti, mitkä menettelyt eivät ole sallittuja.

Asetusehdotus pitää sisällään keskeisiä määritelmiä, kuten kestävyysmerkinnän määritelmän. Ehdotettu määritelmä perustuu direktiivin sanamuotoon sekä resitaaliteksteihin. Valitettavasti niiden perusteella ei voida tehdä yksiselitteistä tulkintaa siitä, mitä kaikkia merkintöjä pidetään sääntelyn mukaisena kestävyysmerkintänä. Erityisesti yhteiskunnallisten ominaisuuksien sisältyminen määritelmän piiriin laajentaa mahdollisen tulkinnan varsin laajaksi kun huomioidaan muualla ehdotuksessa yhteiskunnallisista ominaisuuksista lausuttu. Asetusehdotuksen perustelumuistioluonnoksessa on pyritty esittämään mahdollisia rajoituksia kestävyysmerkinnän soveltamisalaan, mitä on pidettävä kannatettavana. Elinkeinonharjoittajien ja oikeusvarmuuden

sekä ennakoitavuuden näkökulmasta on kuitenkin epätoivottavaa, että näin merkityksellisestä asiasta varsinainen lainsäädäntö ei sisällä yksiselitteistä määritelmää. Tulkintakäytäntö voi direktiivin täysharmonisaatioluonteesta huolimatta johtaa hyvin erilaisiin lopputuloksiin eri jäsenmaiden osalta, mikä vaikeuttaa elinkeinonharjoittajien mahdollisuuksia toimia samoja merkintöjä käyttäen useammassa jäsenvaltiossa. Suomen tulee peräänkuuluttaa komissiolta tarkempia tulkintaohjeita määritelmän selventämiseksi mahdollisimman pikaisesti. Myös kansallisella tasolla tarvitaan valvojan viranomaisen ohjeistusta kestävyysmerkintöjä koskevan sääntelyn tulkinnasta mahdollisimman ennakkollisesti.

Kestävyysmerkinnän määritelmä tulisi pitää hyvin rajattuna eikä esimerkiksi alkuperää tai tuotteen tuotesisältöä ilmaisevia merkintöjä tulisi pitää kestävyysmerkintänä. Samoin erilaiset hyväntekeväisyyttä tai tietyn toiminnan tukemista ilmaisevat visualisoinnit tulisi rajata määritelmän ulkopuolelle.

Sertifiointijärjestelmälle asetetut vaatimukset ovat vaikeaselkoiset eikä työryhmätyöskentelyn aikana pystytty kartoittamaan, kuinka hyvin markkinoilla nykyisin käytössä olevat sertifiointiohjelmat täyttävät nyt asetettavat vaatimukset. Kaupan alan toimijoille on erityisen haastavaa varmistua siitä, että kaikissa niiden myymissä tuotteissa esitetyt kestävyysmerkinnät perustuvat uuden lainsäädännön edellyttämään sertifointiin. Merkkijärjestelmistä ei ole saatavilla keskitetysti tietoja vaan tiedot on kerättävä tapauskohtaisesti, mikä aiheuttaa hallinnollista taakkaa. Sertifiointijärjestelmällä asetetut vaatimukset voivat lisätä merkin käytön kustannuksia.

Yleisen ympäristöväittämän sekä kestävyysmerkinnän välinen rajanveto voi osoittautua vaikeaksi. Koska yleiseksi ympäristöväittämäksi ei katsota sellaista väittämää, joka eritellään selvästi ja helposti samassa viestintävälineessä väittämän kanssa, on tärkeää, ettei täsmentämiselle aseteta liian tiukkoja sisältövaatimuksia. Täsmennystä koskevassa sisältötulkinnassa tulisi huomioida myös esimerkiksi viestintävälineestä johtuvat mahdolliset tila- ym. rajoitteet. Pakkauksien osalta on merkittäviä tilarajoituksia eikä olisi ympäristön kannalta perusteltua kasvattaa pakkauskokoa vain tämän väitteiden täsmennysvaatimuksen johdosta. Yhteiskunnan digitalisoitumisen edetessä tulisi huomioida myös digitaalisten keinojen tarjoamat mahdollisuudet väitteiden täsmentämisen yhteydessä.

Yleisen ympäristöväittämän tekeminen edellyttäisi jatkossa sitä, että elinkeinonharjoittaja pystyy esittämään väittämän tueksi tunnustetun erinomaisen ympäristönsuojelullisen tason toteutumisen. Tunnustetun erinomaisen ympäristönsuojelullisen tason osoittaminen on erittäin rajattua ehdotuksen mukaan. Muun mahdollisen sovellettavan unionin oikeuden laajuus jää avoimeksi, mikä osaltaan toisaalta tarjoaa elinkeinonharjoittajille mahdollisuuksia perustaa väittämiään muuhunkin kuin ainoastaan EU-ympäristömerkintään tai ISO 14024-standardin 1 tyyppin merkintään, toisaalta lisää epäselvyyttä sallituista perusteista yleisten väittämien tueksi.

Kasvihuonekaasujen kompensointiin edes osittain perustuvien väittämien tekemisen kiello tulee merkittävästi vähentämään hyödykesidonnaisten ilmastoväittämien esittämistä, sillä käsittääksemme aina tarvitaan tuotteen arvoketjun ulkopuolista kompensointia, jotta voidaan päästä hiilineutraaliuteen.

Hyödykkeiden pakkauksissa ja muissa tuotetiedoissa olevien ympäristöväittämien sekä kestävyysmerkintöjen osalta vastuun tulee olla yksiselitteisesti väitteiden ja merkintöjen laatijalla eli pääsääntöisesti hyödykkeen valmistajalla. Hyödykkeiden jakelijan on lähtökohtaisesti voitava luottaa siihen, että hyödykekohtaiset tiedot ovat paikkansapitävät.

Tavaroiden kestävyyttä ja korjattavuutta koskevien menettelyiden osalta asetusluonnoksessa on selvemmin otettu kantaa eri toimijoiden keskinäisen vastuun jakautumiseen kuin edellä kuvattujen menettelyiden osalta. Tältä osin asetusehdotusta voitaisiin täydentää.

## **2.3 Valvonta ja seuraamukset**

Seuraamukset ehdotettujen säännösmuutosten rikkomuksista voivat olla merkittävät. Tämä yhdistettynä säännösten tulkinnanvaraisuuteen muodostaa elinkeinonharjoittajille merkittävän riskin. Etenkin markkinointia koskevien säännösten (ml. ehdotetun valtioneuvoston asetuksen kielletyiksi tulevat käytännöt) osalta tämä riski on korostunut ja saattaa vaikuttaa yritysten markkinointitoimiin siten, ettei sinänsä perustelluistakaan vastuullisuustoimista jatkossa enää viestitä kuluttajille.

Seuraamusmaksujen osalta todettakoon, että lakiin kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista ehdotetut (13 ja 16 §) kansalliset laajennukset (puhtaasti kansalliset rikkomukset) on vastoin Suomen hallituksen hallitusohjelmakirjauksia siitä, että vältetään ns. Suomi-lisää EU-sääntelyn täytäntöönpanossa.

**2.4 Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivi on pantava täytäntöön viimeistään 27.3.2026, ja sen nojalla annettuja säännöksiä on alettava soveltaa 27.9.2026. Direktiivissä ei ole huomioitu sitä, että elinkeinonharjoittajien varastoissa voi olla sääntelyn soveltamisen alkaessa vielä tuotteita, joiden merkinnät eivät vastaa kaikilta osin ympäristöväittämiä ja kestävyysmerkintöjä koskevia uusia vaatimuksia. Pahimmillaan tuotteet, jotka on pakattu tai merkitty vanhojen käytäntöjen mukaan, voisi olla tarpeen hävittää. (Ks. tarkemmin työryhmän mietinnön s. 61–62).**

Mietinnössä todetun mukaisesti Suomi pyrkii edelleen löytämään ratkaisua tähän direktiivin tavoitteiden vastaiseen kielteiseen ympäristövaikutukseen sekä yrityksille aiheutuvaan liiketaloudelliseen tappioon ja hallinnolliseen taakkaan neuvottelemalla asiasta Euroopan komission kanssa.

Jatkovalmistelussa arvioidaan, miten mietinnössä esiin nostettu ongelma olisi ratkaistavissa. Lausunnonantajia pyydetään ottamaan kantaa siihen, mitä vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin artikloja siirtymäratkaisun tulisi koskea ja miten mahdollinen siirtymä tulisi toteuttaa.

Elinkeinonharjoittajien kannalta direktiivin sanamuodon ja komission tämän hetken tulkinnan mukainen soveltamisen aloittaminen on kohtuutonta ja aiheuttaa pahimmillaan satojen tuhansien eurojen ylimääräiset kustannukset ennen kaikkea jo olemassa olevien varastojen läpikäymisen, merkintöjen tarkistamisen ja täsmentämisen sekä pahimmillaan tuotteiden hävittämisen johdosta. Elinkeinonharjoittajien keskeisten velvoitteiden määrittelemiseksi olennaisten määritelmien, kuten kestävyysmerkinnän tulkinnanvaraisuus ja selkeiden tulkintaohjeiden puuttuminen vaikeuttaa elinkeinonharjoittajien valmistautumista uuteen sääntelyyn.

Kaupan liitto katsoo, että erityisesti kestävyysmerkintöjä sekä yleisiä ympäristöväittämiä koskevat direktiivin artikkelit ovat haastavia toteuttaa ehdotetussa aikataulussa. Pakkaus- ja markkinointimateriaalien uudistaminen on pitkäaikainen prosessi eikä vieläkään ole varmuutta sääntelyn sisällöstä, mikä tarkoittaa sitä, että lyhyemminkin kierron kuluttajatuotteiden osalta voi tulla vaikeuksia varmistaa merkintöjen oikeellisuus. Pidemmän hyllyiän (ennen kaikkea käyttö-) tavaroiden osalta kyse on jo varastoissa olevien tuotteiden uudelleen merkitsemisestä tai markkinoilta poistamisesta, mitä ei voida pitää edes direktiivin kestävästä kulutuksesta edistävän tarkoituksen kannalta järkevänä. Uudelleenmerkitseminen jakelijan toimesta osoittautuisi hyvin vaikeaksi, kun alkuperäiset merkinnät on tehnyt tuotteen valmistaja ja vastuu niistä on ensisijaisesti valmistajalla, ei jakelijalla.

Kestävyysmerkintöjä sekä yleisiä ympäristöväittämiä koskevien pykälien osalta tulisi ensisijaisesti säätää, että jo markkinoille saatetut tuotteet tulee voida myydä loppuun myös 27.9.2026 jälkeen riippumatta niissä olevista merkinnöistä tai yleisistä ympäristöväittämisistä. Tällaista sääntelyvaihtoehtoa on toteutettu muualla EU-lainsäädännössä esimerkiksi tuotelainsäädännön osalta.

Siirtymäsäännöksestä tulisi ensisijaisesti säätää EU-tasolla yhdenmukaisen käytännön turvaamiseksi. Mikäli EU-tasolla ei säädetä siirtymästä, tulisi asia huomioida kansallisessa täytäntöönpanossa vähintään lykkäämällä säännösten soveltamisen alkuaikajankohdaksi vähintään kuudella kuukaudella ehdotetusta.

Tässä yhteydessä todettakoon, että komission epävirallisesti ehdottama menettely, jossa kuluttajansuojaviranomaisten yhteistyöverkostosta annettaisiin julkilausuma, ettei valvontaa kohdenneta heti soveltamisen alkaessa, ei ole elinkeinonharjoittajien näkökulmasta riittävä. Elinkeinonharjoittajat eivät voi toimia lainsäädännön vastaisesti perustuen valvonnan mahdolliseen puutteeseen.

### **3. Tavaroiden korjaamisdirektiivin täytäntöönpano**

-

#### **3.1 Muutokset kuluttajansuojalakiin**

8 lukuun eräistä kuluttajapalvelussopimuksista ehdotetaan mm. 23 §:n 2 momentin muuttamista kokonaan. Vaikkei direktiivin täytäntöönpano tosiaan edellyttäisi koko momentin muuttamista, on työryhmässä pidetty selkeyden vuoksi tarpeellisena nyt ehdotettua muutosta. Kaupan liitto pitää ehdotusta kannatettavana, vaikkakin maksu vianmäärityspalveluista nyt rajautuu vain välttämättömiin kustannuksiin.

36 §:ssä ehdotetaan säädettävän uudesta eurooppalaisesta korjaustietolomakkeesta. Säädöksen mukaan lomakkeen toimittaminen olisi elinkeinonharjoittajalle vapaaehtoista. Lomaketta käyttämällä elinkeinonharjoittaja voi osoittaa täyttävänsä tietyt kuluttajansuojasääntelyn tiedonantovelvoitteet. Toisaalta elinkeinonharjoittaja on säädöksen mukaan sidottu lomakkeella antamiinsa korjausehtoihin 30 päivän ajan ja velvollinen siten varautumaan siihen, että työ tulee suoritettavaksi vielä kohtuullisen pitkän ajan jälkeenkin lomakkeen antamisen jälkeen. Käytännössä jää nähtäväksi, kuinka käytännölliseksi ja hyödylliseksi lomakkeen käyttäminen näin tiukoilla säännöillä koetaan ja siten lomakkeen todellista hyötyä on vaikea arvioida.

Uudesta, ensisijaisesti valmistajiin kohdistuvasta korjausvelvollisuudesta säädettäisiin uudessa 37 §:ssä. Siinä laajennettaisiin tietyiltä osin valmistajien korjausvelvollisuutta virhevastuun ulkopuolisissa, rajatuissa tilanteissa. Vaikka soveltamisala onkin alkuun hyvin rajattu ja soveltuvia tuoteryhmiä on vain vähän, on velvollisuus periaatteellisesti merkittävä. Tulevaisuudessa soveltamisala tullee laajenemaan ja uuden velvollisuuden aiheuttamat muutokset ja kustannukset tulevat vaikuttamaan nyt esitettyä laajemmin.

Sen selvittäminen, onko valmistaja velvollinen korjaamaan vian tämän ehdotetun pykälän perusteella, on hyvin haasteellista. Korjausvelvollisuuden laajuuden selvittäminen vaatii perusteellista tutustumista kulloinkin voimassa oleviin ekosuunnitteluasetuksen tuotekohtaisiin asetuksiin ja niissä asetettuihin korjattavuutta koskeviin vaatimuksiin. Elinkeinonharjoittajien näkökulmasta tällainen viittauksiin perustuva sääntely -etenkin dynaamisella soveltamisalalla tuoteryhmien muuttuessa/lisääntyessä- on poikkeuksellista ja erittäin vaikeasti hahmotettavaa.

Valmistaja voi kieltäytyä korjaamasta tavara (kun kyse on pykälän mukaisesta viasta) vain jos korjaaminen on mahdotonta joko oikeudellisesti tai tosiasiallisesti. Mahdottomuuden määrittäminen on hyvin vaikeaa. Erityisen haastaviksi arvioimme ne tilanteet, joissa kuluttaja on ensin itse korjannut tavaraa joko itse tai jonkun muun toimesta käyttäen mahdollisesti sopimattomia tarveaineita ja tai varaosia tai ilman asianmukaista osaamista, ja tavarahan korjaaminen muodostaa tämän jälkeen riskin esimerkiksi tuotevastuun näkökulmasta.

Valmistajalla on oikeus periä korjaamisesta kohtuullinen maksu ja korjaaminen on suoritettava kohtuullisessa ajassa. Nämä ovat tulkinnanvaraisia ilmaisuja ja nähtäväksi jää, millaiseksi tulkintakäytäntö tältä osin määrittyy. Kaupan liitto pitää kuitenkin tärkeänä, ettei velvollisuutta määritellä liian tiukaksi.

Korjaamisvelvollisuus kohdistuu ensisijaisesti EU-alueella sijaitsevaan valmistajaan. Merkittävä osa soveltamisalaan kuuluvista tuotteista kuitenkin valmistetaan EU-alueen ulkopuolella, jolloin velvollisuus kohdistuu EU-alueella sijaitsevaan valtuutettuun edustajaan, tavarantoimittajaan tai viime sijassa jakelijaan. Kaupan toimijat voivat toimia useissa eri rooleissa myymiensä tuotteiden osalta. Arvioimme, ettei Suomessa juurikaan toimi valmistajan ominaisuudessa olevia (näiden tuotteiden osalta). Eri toimijoiden välillä on selvítettävä, kenellä uuden sääntelyn mukaiset velvollisuudet ovat ja miten korjauspalveluiden käytännön toteutus tapahtuu.

Käytännössä jää nähtäväksi, missä määrin kuluttajat tulevat hyödyntämään oikeuttaan tavaroiden korjauttamiseen johtuen siitä, että korjaamisesta saa veloittaa kohtuullisen maksun ja siitä, että korjauspalveluita voi olla tämän sääntelyn perusteella saatavilla vain esimerkiksi toisessa jäsenvaltiossa (mikäli vaikkapa EU-maahantuojasijainti on siellä). Kuluttajalla ei ole oikeutta vaatia korjaamista esimerkiksi jakelijalta, mikäli jokin aiempi porras jakeluketjussa on vastuussa palvelun tarjoamisesta. Sääntelyn sisällön, soveltamisalan ja eri tekijöiden oikeuksien ja velvollisuuksien ymmärtäminen sekä viestiminen (valmistajan toimesta) kuluttajille laissa edellytetyllä tavalla tulee olemaan haastavaa.

### 3.2 Jätelain muutokset

Valmistajan velvollisuus eräissä tilanteissa tarjota varaosia ja työkaluja ehdotetaan täytäntöönpantavaksi jätelakiin tehtävällä lisäyksellä. Jätelaki lienee kuluttajansuojalakia parempi sijoituspaikka tälle velvoitteelle, vaikka se ei sinnekään aivan luontevasti istu. Varaosien ja työkalujen parempi saatavuus sinänsä on kannatettavaa.

Jätelakiin ehdotetun 9 c §:n 2 momentin mukaan valmistaja ei saisi estää riippumattomia korjaajia käyttämästä alkuperäisiä tai käytettyjä varaosia, yhteensopivia varaosia ja 3D-tulostuksesta peräisin olevia varaosia niiden ollessa laissa asetettujen vaatimusten mukaisia. Vaatimuksenmukaisuuden (ml. teollis- ja tekijänoikeudet) edellyttäminen on erityisen tärkeää, jotta voidaan varmistua siitä, ettei tavaroita korjata puutteellisilla osilla aiheuttaen siten esimerkiksi riskejä tuoteturvallisuuden näkökulmasta.

### 3.3 Valvonta ja seuraamukset

Kaupan liitto pitää perusteltuna, että korjausoikeusdirektiivin täytäntöönpanemiseksi annettujen säännösten rikkomisesta (KSL 8 luvun 36, 37 ja 38 §) voidaan elinkeinonharjoittajaan kohdistaa vain (tarvittaessa uhkasakkouhkainen) kielto eikä seuraamusmaksumahdollisuutta ole esitetty.

## 4. Vaikutusten arviointi

-

### 4.1 Yleiset huomionne

-

## 4.2 Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin täytäntöönpano

Ei ole vielä tarkkaa tietoa, mitä merkintöjä ja siten tuotteita muutos koskee (mm. kestävyysmerkinnän määritelmän epävarmuus). Kauppojen valikoimissa on kuitenkin usein jopa 5.000–40.000 tuotetta. Pakkauksista ei ole saatavilla kootusti dataa eikä selkeää listaa sallituista merkeistä/väittämistä, joten vaikutuksia on hankalampi arvioida. Joka tapauksessa kauppojen valikoiman läpikäynti, ohjeistus ja tuotteiden poistaminen vaatii merkittäviä resursseja ja aiheuttaa hävikkiä, joka on täysin vastoin sääntelyn tarkoitusta. Pakkaus uudistukset eivät ole myöskään realistisia annettussa aikataulussa. Kaupan hankintaketjut ovat pitkiä ja pakkausmateriaalien uudistaminen on aikaa vievä prosessi. Uudistuksista voi seurata tuotepuutteita ja myynnin menetystä. Yrityksille aiheutuu myös henkilöstö- yms. kuluja, jos niiden on kartoitettava ja poistettava verkkosivuiltaan sekä muista sähköisistä julkaisuista ennen 9/2026 julkaistuja sisältöjä, joissa esiintyy annettavan sääntelyn vastaisia väittämiä. Näiden kustannusten määrää on tässä vaiheessa vaikea arvioida.

Merkittävin välitön taloudellinen vaikutus liittyyneen kaupan toimijoilla varastoihin ja sen vuoksi pitää arvioida, kuinka paljon nykyistä tuotevarastoa ja pakkauksia jää 27.9.2026 mennessä myymättä, ja onko ne mahdollista saattaa vaatimusten mukaisiksi. Kaikki tuotteet, jotka on pakattu tai merkitty vanhojen käytäntöjen mukaisesti (esim. sisältävät kiellettyjä ympäristöväittämiä tai puutteelliset merkinnät), saattavat menettää myyntikelpoisuutensa sääntelyn soveltamisen alkaessa, jos ei tulkintaan saada enää edunvalvonnassa vaikutettua (siirtymäaika). Tämä ohjaa yrityksiä ajamaan alas vanhoja varastoja hyvissä ajoin ennen määräpäivää – joko myymällä tuotteet alennettuun hintaan (=vaikutus katteeseen) tai hävittämällä (=suora tappio ja mahdolliset jätehuoltokulut) /purkamaan pakkaukset uudelleen käsittelyä varten (=kustannukset uusista pakkauksista/ tarroista, työkustannukset ym.).

Varastojen alaskirjaamisesta syntyisi kaupan alan yrityksille selvästi suurin taloudellinen haittavaikutus, joka olisi saatujen arvioiden nojalla vähintään useita satoja miljoonia euroja. Vaikutuksen suuruus vaihtelisi huomattavasti yritysten välillä riippuen niiden tuotevalikoimasta ja siitä, kuinka yleistä erilaisten merkintöjen ja väittämien käyttäminen tuotteiden yhteydessä on.

Pakkauksien ja tuote-etikettien uudistaminen ja mahdolliset brändiuudistukset: Pakkausmateriaalien ja etikettien päivittämisestä syntyy muutuskustannuksia. Tuotepakkauksiin on lisättävä tarvittavat uudet tiedot ja poistettava tai korvattava kielletyt väittämät, symbolit ja logot. Monelle yritykselle tämä tarkoittaa graafisen suunnittelun kuluja (uudet pakkauslayoutit), painatuskulujen nousua (uusien pakkausten tilaus) sekä mahdollisesti vanhojen pakkausmateriaalivarastojen hävikkiä. Direktiivi katsoo ympäristöväittämiin kuuluvaksi jopa markkinointinimet ja tuotenimet, jolloin yritys, jonka brändi tai tuotelinja on nimetty antamaan ympäristöystävällistä mielikuvaa, voi joutua brändimuutoksiin. Brändiuudistukset ovat erittäin aikaa vieviä ja kalliita.

Yksittäisen brändin uudistaminen maksaa arvioiden mukaan jopa joitain miljoonia suorina kuluina, minkä lisäksi yritykselle tulee väistämättä merkittäviä immateriaalioikeuksien hyödyntämisen menetyksiä, kun jo tunnettua brändiä ei voitaisi enää käyttää ja uusi pitäisi tehdä tunnetuksi kuluttajille.

Markkinointimateriaalien ja viestinnän sopeuttaminen: Pakkauksien lisäksi myös kaikki mainosmateriaalit, tuotekuvaukset, verkkosivut ja myymälämainonta on käytävä läpi ja päivitettävä. Jokaisen tuotekuvauksen osalta on tarkistettava, ettei siinä esiinny kiellettyjä ympäristöväitteitä (esim. ”kestävä” tai ”ympäristöystävällinen” ilman näyttöä). Lisäksi uutta tietoa (esim. tuotteiden korjattavuudesta tai ohjelmistopäivitysten kestosta) on lisättävä näkyviin sinne, missä kuluttaja

tekee ostopäätöksen (myymälässä tai verkkoalustalla). Näiden muutosten toteuttaminen vaatii sisältöjen uudelleenkirjoittamista, mahdollisesti IT-kehitystä verkkokaupassa, ja koulutusta markkinointihenkilöstölle uusista säännöistä.

Sertifiointikustannukset ja compliance-investoinnit: kestävyysmerkinnöiksi katsottaville merkeille yksi vaihtoehto on luoda siitä standardin mukainen sertifiointijärjestelmä. Tällöin yrityksen on investoitava riippumattoman auditointiprosessin luomiseen (tai liittyttävä olemassa olevaan sertifiointijärjestelmään). Sertifiointi tuo suoria kustannuksia: auditointimaksut, mahdolliset lisenssimaksut merkin käytöstä, sekä välilliset kulut organisaation sisäisistä prosessimuutoksista. Uudet vaatimukset aiheuttanevat väistämättä paineta lisenssimaksujen korottamiseen, josta aiheutuu lisäkustannuksia merkkien käyttäjille. Pieniltä toimijoilta kasvavat kustannukset voivat kokonaan estää sertifioitujen merkintöjen käytön. Samoin, jos yritys haluaa jatkossakin käyttää ympäristöväittämiä markkinoinnissaan, sen on panostettava datan keräämiseen ja analysointiin väitteiden tueksi (esim. elinkaarianalyysit tuotteille), ja mahdollisesti riippumattomiin todentajiin ilmastoväitteiden osalta, mikä lisää merkittävästi yritysten kustannuksia ja hankaloittaa etenkin pk-yritysten mahdollisuuksia viestiä ympäristöteoistaan.

#### **4.3 Tavaroiden korjaamisdirektiivin täytäntöönpano**

Korjaamisoikeusdirektiivin täytäntöönpanon aiheuttamia vaikutuksia kaupan alan yrityksille on vaikea arvioida, kun ei ole saatavilla tietoa, miten valmistajat, valtuutetut edustajat tai muut vastuutetut tahot ennen jakelijana toimivaa kauppaa tulevat järjestämään korjauspalveluiden toteuttamisen. Mikäli sen toteuttaminen sekä kuluttajien tiedottaminen korjauspalveluista lain edellyttämällä tavalla jää kaupan toimijoiden harteille, on sääntelyllä mittavia yritysvaikutuksia. Korjauspalveluiden toteuttamisen liittyy myös käytännön haasteita, kuten ammattitaitoisten korjaajien saatavuuteen liittyviä ongelmia.

**5. Ehdotus korjaamista edistäväksi toimenpiteeksi. Tavaroiden korjaamisdirektiivin 13 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot toteuttavat vähintään yhden toimenpiteen, jolla edistetään korjaamista. Jäsenvaltion on ilmoitettava siitä Euroopan komissiolle viimeistään 31.7.2029. Työryhmä ei ole tässä vaiheessa päätenyt esittämään mitään yksittäistä toimenpidettä artiklan täytäntöön panemiseksi. Voitte kuitenkin alla ehdottaa näkemysenne korjaamista edistäväksi toimenpiteeksi.**

-

#### **6. Muut huomiot**

-

Vyyryläinen Tiina  
Kaupan liitto ry